

da bi vzelo od otroka greh storjen pred rojstvom in mu podelilo pre-rojenje.

3) Tudi skušnja vsakdanjega življenja govori zoper učenjake, ki taje izvorni greh. Kdor otročjo naravo opazuje, prav dobro ve, da ima otrok kal hudega v sebi, da se nagiba k prepovedanemu in da se njegovi nagoni, še predno se začne prava odgoja, prikazujejo prav pomenljivo, ker otrok hoče, da bi njemu obveljalo. Svojeuglavnost, upornost, prepirljivost, lažnjivost, komur klika v človeškem sercu spi, se prikazuje dostikrat še preden so se otroci tega naučili od drugih. Podlaga, na katero je Ruso postavil svojo terditev, ko se ima pokorščina ovreči, je tedaj zoper naravo in napačna. Velika večina pedagogov se je tedaj spoznavši človeško naravo izrekla za to, da pokorščina mora biti in otroci so dolžni pokorni biti. Navedimo le nekatere. „Ako se v mladosti volja ne upogne, mora se pa serce v starosti potreti. Pokorščina je začetek vsake tudi državljanske kreposti, ker vsaka krepost izhaja iz tega, da se človek odpoveduje svojevoljnosti, svojeuglavnosti in samopridnosti. (Demeter)“. K značajnosti pri otroku, posebno pri učenci, sliši pred vsem pokorščina. Ta je dvojna, prvič: pokorščina brez izjeme, drugič pa pokorščina, ker učitelj pametno ukazuje in dobro misli z otrokom. Pokorščina se lahko izpelje iz sile, potem je neomejena (absolutna), ali pa iz zaupanja, potem je prostovoljna.

Ta poslednja je zelo važna, una pa tudi sila potrebna, ker otroka pripravlja, ubogati pozneje postavi tudi taki, ki mu v državi ne bode dopadala. — Otroci morajo tedaj nekako biti pod postavo moranja. Ako se postava prelomi, manjka pokorščine, to pa zasluži kazen. „(Kant.)“ Otrok mora neprenehoma čutiti nadsilo odraščene in večkrat svojo nezmožnost. Na to se upira potrebna pokorščina. Ako se z otroci dosledno ravna, bodo otroci raje ubogali tega, ki je zmirom pri njih, kakor druge, ki so malokedaj pri njih. (Herbart). Odgoja more svoje veliko in težavno delo izveršiti le takrat, ako so ji v podlago dobre navade; najprej pa se mora mladina privaditi pokorščine, ki je prvi pogoj vsem navadam. Ako to vse povzamemo, lahko terdimo, da je pokorščina za dobro izrejo otrok neogiblivo potrebna; namen odgoje se doseže le takrat, kedar se otrok z voljo podverže naredbam svojih rejnikov.

(Konec.)

Nazor pri poduku.

Poduk je nazorljiv, ako se učni predmet tako razvija, da učenci tako rekoč gledajo, kako se ta začenja pred njihovimi dušnimi očmi. Od nazorliverga podučevanja se loči tako imenovan nazoren nauk, ki je učni predmet v elementarnem razredu, nazorljiv pa mora poduk povsod biti po vseh razredih in pri vsakem nauku. Konečni smoter poduku je,

da se jasni pojmovi razvijajo, a nazorljiv nauk pa ima ta namen, da se na podlagi nazora pojmovi razvijajo. Ko govorimo o nazoru, ne gre misliti samo na gledanje z očmi, marveč to pomeni še več, ker tudi to, kar spoznamo z drugimi čuti se imenuje nazor. Ako otrok z ušesi glas začuje, in se tega glasu zaveda in spominja, je to otroku nazorno ravno tako, kakor če bi mu kaj pred oči postavili, in bi potem otroka tega spominjali. (Tako Pestalozzi.)

Da spoznamo, je li nazorljivost pri nauku potrebna, oziroma koristna, pogledimo kako se človeški duh po naravnih postavah razvija. Vsako podučevanje ni nič drugega, nego umetnost, da roko podajamo naravi, ki se sama želi razvijati in umestnost je v tem, da se otroku to, kar se mu ima utisniti, podaja v pravem razmerji in v soglasji z njegovimi uže razvitimi močmi.

Otrok je jednota duše in telesa in je zmožen razvijati se na duhu in telesu. Duh se mora razvijati, ker ima duša (anima, psyhe) v to potrebne zmožnosti, a te še spe, treba jih je zbuditi. To stori unanji svet, ki otroka obdaja, tukaj pa posredujejo čuti, ti so namreč dotoki, po katerih se unanji svet v duh pretaka in ga oplodi. Duh se zbudi, in življenje se prikaže s tem, da čutimo, da občutimo barvo, glas, terdobo, miloba i. t. d. Ako je to čutenje dovolj močno in dalje časa traja, se duša na to opozoruje, duh to spoznava in se pozneje o tem zaveda. Tako je pri otroku v njegovem duhu nastal obraz od kake unanje stvari. Duh pa za vse prikazni išče uzroka. Po opazovanji ali začutenji je nastala v duši podoba; duh pa je išče v tem, kar je zunaj njega. S tem je nazor doveršen, in ker se obrača na zunanje reči, je nazor zunanji! Notranji nazor, ki se ozira v notranjstvo, v duševno življenje, verši se ravno tako. Moči in lastnosti, ki so v duši skrite, se prikazujejo; ona ve za razne premembe, jih hoče in čuti. To gibanje neposrednje občuti, in zopet v se nazaj obrača, od koder je prišlo. Tako duh opazuje svoje notranje bistvo, svoje stanje in delavnosti — notranji nazor.

Nazor je prvo, kar si duh pridobiva, globoko more v duši vkoreninjen biti, da je duhu mogoče, razvijati se dalje. To se zgodi tudi v resnici. Podoba, katero si je duh pridobil z nazorom, obtiči v duši, in ne zgine tudi potem ne, ako nazorovana stvar ni več navzočna. Duh si to lahko predstavlja, in nazora je postala predočba (pomisel). Od vsake reči, katero smo pazljivo ogledovali, tiči predočba v našem duhu. Pa le o tem, kar smo sami ogledovali, imamo jasne predočbe. Slepороjen ne more imeti predočbe o barvah, ali po rojstvu gluh o glasih. Iz dobljenih predočb pa nastanejo s pomočjo tiste dušne moči, ki jo zovemo razum, zapopadki (pojmovi). Več predočeb se sestavi in primerja: bistvena, splošna znamenja se strinjajo v predočbi, in duh se zaveda splošne predstave. Razum tudi razsoja in sklepa. Kedar se dvoje zapopadkov ozira drug na drugega, narejajo se razsodbe, iz več razsodeb pa sklepovanje.

Nazor je tedaj korenina cveticami, ki se imajo razcvitati v človeškem duhu. Take cvetice so zapopadki, razsodbe in sklepi. Višji izdelki duha imajo v sebi nekaj duhovega, a vredni so le tedaj, ako jim je nazor v podlago in od njega zadobivajo svoje vsebje. Zapopadki brez nazora so votli, pravi „Kant“ in imajo kaj v sebi le tačas, ako od njega dobe vsebje in vsled tega pravo vrednost in vzdržnost. Tedaj imenuje Pestalozzi nazor neizogibljivo podlago vsega spoznanja, to se reče z drugimi besedami: vsako spoznanje mora izhajati iz nazora in se more nanj povračati. Učava, kakor je navadna, pravi „Bako“, podaja le ohleške in veje, lepe sicer a vendar brez korenin, rabljive strugarju, tesarju in drugim, a popolnoma nerabljive vertnarju, ki hoče drevje saditi. Ako ti je pri sercu, da vednosti tvojih učencih žive in z njimi rasejo, ne glej toliko na te odrezke od drevesa učenosti, skerbi pa pred vsem za to, da vzameš korenine nepoškodovane iz zemlje tako, da se jih tudi nekaj persti derži.“ Vsaka naravna učava se tedaj začenja z nazorom in postopa k pojmu. Nikar pa ne misli, da je opravljeno z kakim malim nazorom, duh potrebuje, da se razvije, mnogo nazora. Nazor in zopet nazor je prvi pogoj vsakemu temeljitemu izobraženju človeškega duha, nazor odpravi vsako votlo učenje, vsako blebetanje nerazumnjenih besed.

(Dalje prih.)

Dopisi in novice.

— V **Württembergu** se jim nič kaj ne mudi s tem, da bi šola ločila od cerkve. Deželni zbor je končal obravnave o novi postavi za ljudske učitelje. Pravice imajo ljudski učitelji zelo enake državnim uradnikom, disciplinarna preiskava je vravnana ugodno učiteljem, denarni stan pri boleznih, pokojnina učiteljem, njih vdovam in sirotam precej radodarno; učiteljice sicer ne morejo stalnih služeb dobiti, a njih stanje je vravnano tako, da je upati naraščaja. **Moderne želje**, da bi se šola ločila od cerkve, da bi bili svetni nadzorniki namesto duhovnih, da bi se ločilo meznarstvo od šole, so ostale neuslišane. Iz liberalne stranke se je oglasil poslanec rekoč, da njegova stranka noče, da bi se šola ločila od cerkve, taka ločitev je največ politiška zmeta. Vsem se je videlo zgolj naravno, da v kraju nadzoruje duhoven šolo, višje nadzorstvo ima dvoje po veroizpovedanji ločenih konsistorij pod višjem nadzorstvom naučnega ministerstva; solskih sester, ki uče v katoliških solah, se ni nihče spomnil, ne katolikov ne protestantov, da se ognejo vsakega prepira. S tem bi bila kulturna borba odvrnjena v **Württembergu**. Liberalci so boje spregledali, kakšen sad roče take postave na Pruskem. —

Kaj pa, da »zaostala dežela **Württemberg**«, ki misli shajati brez očitnega a tudi brez skritega kulturnega boja, ni merodajavna drugim deželam. Kaj nek razumo Švabi od politiških zmot!

— (**Zemljevidi Afrike, reka Congo, potovalec Stanlej**). Zemljevidi Afrike so skoraj vsako petletje drugačni, ker pogumni potovalci iščejo virov reke Nil in prepotujejo Afriko, da bi spoznali dosihmal neznane Afrike. — V sredi Afrike smo imeli na zemljevidih belo proggo z napisom »Neznane dezele«. No,